Interreg
Sofinancira EVROPSKA UNIJA
Az EURÓPAI UNIÓ társfinanszírozásával
Slovenija – Magyarország

CROSSDEST

CROSSDEST - za vključujoči in trajnostni turizem na slovensko-madžarskem obmejnem območju

Trajnostne smernice

za spodbujanje vključevanja lokalnih proizvajalcev v turizem

Lokalni proizvod. Skupna prihodnost.

PRAKTIČNA PUBLIKACIJA

Pripravil: Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje Pannon

30. maj 2026

PANNON EGTC

Interreg Slovenija-Madžarska 2021-2027

Uvod in cilj

Zakaj je bila pripravljena ta publikacija?

Vključevanje lokalnih proizvajalcev v turizem ni spontani tržni proces, temveč rezultat zavestno oblikovanih, strukturiranih sodelovanj. Namen publikacije je zato ponuditi praktičen operativni okvir: kako lokalne proizvode stabilno, verodostojno in trajnostno vključiti v turistično vrednostno verigo.

Pristop CROSSDEST temelji na trajnostnem razvoju destinacije. Lokalni proizvodi niso le gospodarska priložnost, temveč tudi nosilci gastronomske, kulturne in naravne identitete območja.

Dokument je namenjen predvsem lokalnim proizvajalcem, turističnim ponudnikom, organizatorjem tržnic, občinam in regionalnim razvojnim organizacijam. Cilj ni abstraktni strateški priročnik, temveč uporaben, preverljiv in razvojno usmerjen sistem zahtev.

Lokalna gospodarska podlaga trajnostnega turizma

Lokalni proizvod postane turistična vrednota, ko je zanesljivo dostopen, ima verodostojno zgodbo, predvidljivo kakovost in je povezan z izkušnjo obiskovalca.

Zgradba publikacije

1 Kratke dobavne verige
povezave, preglednost, skupne strukture

2 Ekološki odtis
energija, voda, embalaža, logistika, merljivost

3 Trajnostna proizvodnja
ekološka usmeritev, dodana vrednost, pozicioniranje

4 Turistična integracija
izkustvenost, paketi, identiteta destinacije

5 Krožno gospodarstvo
učinkovita raba virov, stranski proizvodi, zaprti sistemi

6 Komunikacija
ozaveščanje, verodostojnost, odnosi s potrošniki

Vzpostavitev kratkih dobavnih verig

1

Cilj je sistematično vzpostaviti stabilna, predvidljiva in pregledna sodelovanja med proizvajalci in turističnimi akterji.

Lokalni proizvajalec se lahko resnično vključi v turizem, če se ne pojavlja le kot občasni prodajalec, temveč kot zanesljiv dobavitelj. Za to mora poznati nastanitvene ponudnike, gostinske obrate, dogodke in zanimivosti v okolici.

Odnosi morajo temeljiti na predhodnem dogovoru: količine, kakovostna pričakovanja, sezonske potrebe in urnik dobav. Za turistične ponudnike je zanesljivost dobave ključno vprašanje.

Preglednost je ena najpomembnejših vrednosti lokalnega proizvoda. Izvor proizvoda, način pridelave oziroma proizvodnje in sestavine morajo biti verodostojno predstavljivi.

Neposredna sodelovanja
z vsaj enim aktivnim turističnim partnerjem

Preglednost
poreklo, proizvajalec, surovine in zgodba

Skupne strukture
mreže, skupna logistika, skupna prodaja

Ključno sporočilo

Kratka dobavna veriga je temelj zaupanja in kakovosti turistične ponudbe.

Minimalne zahteve

- vsaj en aktiven turistični partner
- redno, ne zgolj občasno sodelovanje
- navedba kraja porekla in proizvajalca

Priporočena smer

- vključitev več partnerjev
- vnaprejšnji dobaviteljski dogovor
- skupni marketing in produktni paketi

Zmanjševanje ekološkega odtisa

2

Izboljšanje okoljske uspešnosti je mogoče doseči s postopnimi, merljivimi izboljšavami, vključenimi v vsakodnevno delovanje.

Za lokalne proizvajalce je osnovno načelo, da delujejo s čim manjšo obremenitvijo okolja. To ne pomeni nujno velikih investicij: pogosto sta prvi korak prepoznavanje izgub in ozaveščanje procesov.

Embalaža je v turizmu hkrati okoljsko in podobo oblikujoče vprašanje. Zmanjševanje nepotrebne embalaže, izogibanje plastiki za enkratno uporabo in uvajanje rešitev za ponovno uporabo dajejo neposredno vidne rezultate.

Merljivost je ključna. Energija, voda, odpadki, transportne razdalje ali proizvodne izgube: že spremljanje enega samega kazalnika pomeni napredek.

Optimizacija proizvodnje

pregled rabe energije, vode in surovin

Embalaža in logistika

manj odpadkov, usklajena dostava

Merljivost

preprosti kazalniki, letni razvojni cilji

Ključno sporočilo

Trajnostnost je mogoče razvijati, če vplive naredimo vidne.

Minimalne zahteve

- spremljanje vsaj enega vira
- izogibanje nepotrebni embalaži
- identifikacija vsaj enega optimizacijskega koraka

Priporočena smer

- energetsko učinkovita oprema
- biološko razgradljiva ali ponovno uporabna embalaža
- letni cilji in dokumentiran napredek

Ekološka pridelava in predelava hrane

3

Trajnostne proizvodne metode krepijo kakovost proizvoda, tržni položaj in turistično privlačnost.

Trajnostna proizvodnja ni izključno vprašanje certificiranja. Cilj je zmanjšanje okoljskih obremenitev, ohranjanje tal, vodnih virov in biotske raznovrstnosti ter krepitev odpornosti proizvodnje.

Lokalni proizvod lahko v turizmu predstavlja višjo vrednost, če se ne pojavlja zgolj kot surovina. Pomembni so stopnja predelave, kakovost, embalaža, estetski videz in zgodba.

Brez zavestnega pozicioniranja trajnostne vrednote ostanejo nevidne. Proizvodni proces, lokalna identiteta in človeška zgodba za proizvodom lahko postanejo del turistične izkušnje.

Proizvodne metode

zmanjšanje uporabe kemikalij, varovanje tal

Dodana vrednost

predelan, premium ali darilni proizvod

Pozicioniranje

v čem je proizvod lokalen, edinstven in verodostojen

Ključno sporočilo

Turisti ne kupujejo le proizvoda, temveč tudi lokalno zgodbo.

Minimalne zahteve

- spoštovanje osnovnih okoljskih pravil
- proizvod, primeren za turistično prodajo
- jasna opredelitev lokalnega značaja

Priporočena smer

- ekološke metode
- premium kakovost in skrbno oblikovana embalaža
- pripovedovanje zgodb in gradnja blagovne znamke

Lokalni proizvodi v turistični izkušnji

4

Proizvod postane vrednota destinacije, ko se pojavi tudi kot izkušnja, program ali element storitve.

Sodobni turizem vse bolj temelji na izkušnjah. Obiskovalci ne želijo le potrošiti, temveč spoznati, preizkusiti in se povezati z lokalnimi procesi.

Zato je za proizvajalce pomembno, da svojih dejavnosti ne razumejo zgolj kot proizvodnjo izdelkov. Obisk kmetije, degustacija, predstavitev, delavnica ali tematski konec tedna so lahko nov vir prihodkov in močno komunikacijsko orodje.

Strukturirana vključitev pomeni, da se proizvod ne pojavlja naključno, temveč vnaprej načrtovano na jedilnikih, v paketnih ponudbah, programih, dogodkih ali ponudbi daril.

Izkustvenost
degustacija, predstavitev, interaktivni program

Strukturirana vključitev
turistični paketi in skupna promocija

Identiteta destinacije
tradicija, krajina, lokalne surovine in edinstvenost

Ključno sporočilo

Lokalni proizvod je eden najmočnejših nosilcev značaja destinacije.

Minimalne zahteve

- proizvod naj se povezuje z lokalno izkušnjo
- naj se pojavi v vsaj eni turistični storitvi
- naj odraža posebnosti območja

Priporočena smer

- degustacije in obiski kmetij
- paketne ponudbe in dogodki
- več prodajnih in komunikacijskih kanalov

Uporaba krožnega gospodarstva

5

Cilj krožnega delovanja je, da viri čim dlje ohranjajo vrednost in da se izgube zmanjšajo na minimum.

Krožno gospodarstvo ni neobvezen dodatek, temveč strukturna podlaga trajnostnega delovanja. Namesto linearne logike proizvodnja-potrošnja-odpadek so potrebni zaprti sistemi, ki temeljijo na sodelovanju.

Proizvajalec mora pregledati, kje prihaja do nepotrebne rabe energije, vode ali surovin, kje nastajajo izgube in kateri stranski proizvodi se lahko uporabijo v lastnem sistemu ali pri drugih lokalnih akterjih.

Lokalni zaprti sistemi delujejo takrat, ko proizvajalci, gostinski obrati, nastanitveni ponudniki, predelovalci in drugi sektorji drug v drugem vidijo partnerje pri uporabi virov.

Učinkovita raba virov
evidenca in točke prihrankov

Stranski proizvodi
kompostiranje, vračanje v proces, predaja

Lokalni zaprti sistemi
stranski proizvod enega akterja je vhodni vir za drugega

Ključno sporočilo

Ne gre za individualno trajnostnost, temveč za mrežno delovanje.

Minimalne zahteve

- evidentiranje energije, vode in glavnih surovin
- identifikacija vsaj dveh točk prihrankov
- identifikacija vrst odpadkov in ločeno zbiranje

Priporočena smer

- lokalna uporaba stranskih proizvodov
- skupna logistika ali nabava
- večdeležniška sodelovanja

Ozaveščena potrošnja in komunikacija

6

Vrednost trajnostnega delovanja se uresniči takrat, ko postane verodostojno vidna potrošnikom in obiskovalcem.

Lokalni proizvajalec ne proizvaja le izdelkov, temveč posreduje tudi trajnostne vrednote in vrednote lokalne identitete. Osebno srečanje, degustacija ali predstavitev proizvodnega procesa imajo ozaveščevalni učinek.

V komunikaciji je verodostojnost najpomembnejše merilo. Trditve, kot so »lokalno«, »bio« ali »trajnostno«, se lahko uporabljajo le, če za njimi stoji resnična in preverljiva vsebina.

Dolgoročen odnos s potrošniki je v turizmu posebej dragocen: dobra izkušnja lahko vodi k ponovnim obiskom, priporočilom in stabilnejšemu povpraševanju.

Ozaveščanje

proizvajalec kot posrednik izkušenj in znanja

Verodostojna komunikacija

dokazljivo poreklo in trajnostna vsebina

Vzpostavljanje odnosov

spletna prisotnost, dosegljivost, vračajoči se kupci

Ključno sporočilo

Zaupanje je eden najpomembnejših virov trajnostne turistične prodaje.

Minimalne zahteve

- komuniciranje lokalnega porekla in kontaktnih podatkov proizvajalca
- izogibanje nepreverljivim trditvam
- vsaj en neposreden kanal za stik

Priporočena smer

- predstavitev proizvodnega procesa
- digitalna prisotnost in projektna celostna podoba
- minimalne informacije za turiste v angleškem jeziku

Pregled sistema zahtev

Spodnja tabela povzema praktično logiko publikacije. Minimalne zahteve so vstopna točka, priporočene razvojne smeri pa podpirajo kasnejši kakovostni napredek.

Področje	Minimalna zahteva	Priporočena smer
Kratke dobavne verige	Vsaj en aktiven turistični partner, redno sodelovanje, osnovna preglednost.	Več partnerjev, skupna logistika, skupna prodaja in sezonsko načrtovanje ponudbe.
Ekološki odtis	Spremljanje vsaj enega vira ali okoljskega kazalnika, zmanjšanje potratne embalaže.	Energetsko učinkovita oprema, varčevanje z vodo, ponovno uporabna embalaža, letni cilji.
Trajnostna proizvodnja	Spoštovanje osnovnih okoljskih pravil in proizvod, primeren za turistično prodajo.	Ekološke metode, premium kakovost, darilna zasnova, pripovedovanje zgodb.
Turistična integracija	Proizvod naj se povezuje z lokalno izkušnjo in naj se pojavi v vsaj eni turistični storitvi.	Degustacije, obiski kmetij, paketne ponudbe, dogodki, več prodajnih kanalov.
Krožno gospodarstvo	Evidenca rabe virov, identifikacija vrst odpadkov, ločeno zbiranje.	Uporaba stranskih proizvodov, skupna logistika, lokalni zaprti sistemi in večdeležniško sodelovanje.
Komunikacija	Verodostojna komunikacija porekla, lokalnega značaja in osnovnih trajnostnih trditev.	Digitalna prisotnost, QR-koda, kratka zgodba o proizvodu, vzpostavljanje odnosov z vračajočimi se kupci.

Praktično sporočilo
Bistvo sistema je postopnost: najprej merljivi in dokazljivi minimumi, nato skupni razvojni koraki in verodostojna komunikacija, ki se na njih gradijo.

Izvedbeni vodič

Trajnostne smernice so uporabne takrat, ko jih je mogoče za proizvajalca in turističnega ponudnika razdeliti na preproste, sledljive korake. Spodnja pot prikazuje možno logiko uvedbe.

1

1. Ocena izhodiščnega stanja
Evidentiranje ponudbe proizvodov, proizvodnih zmogljivosti, sezonske razpoložljivosti, rabe virov in obstoječih prodajnih kanalov.

2

2. Identifikacija turističnih povezovalnih točk
Pregled nastanitvenih ponudnikov, gostinskih obratov, dogodkov, poti, centrov za obiskovalce in lokalnih programov.

3

3. Izpolnitev minimalnih zahtev
Uvedba porekla, kontaktnih podatkov, opisa proizvoda, osnovnih trajnostnih informacij in vsaj enega merljivega okoljskega kazalnika.

4

4. Oblikovanje skupne ponudbe
Priprava degustacije, obiska kmetije, darilnega paketa, dobave restavraciji, tematskega konca tedna ali skupne promocije.

5

5. Komunikacija in vidnost
Kratka, verodostojna zgodba o proizvodu, fotografije, spletna prisotnost, oznaka na kraju samem ali QR-koda; izogibati se je treba nepreverljivim trditvam.

6

6. Vrednotenje in nadaljnji razvoj
Kratko letno vrednotenje: kaj je delovalo, kje so nastale težave, kateri novi partner ali razvojni korak je potreben.

Kontrolni seznam

Kontrolni seznam za lokalne proizvajalce

Seznam je namenjen hitremu pregledu, katere točke so že izpolnjene in kje so potrebne nadaljnje izboljšave za turistično integracijo.

Stiki in preglednost

- ✓ Imam vsaj enega aktivnega turističnega partnerja.
- ✓ Izvor proizvoda in proizvajalec sta jasno prepoznavna.
- ✓ Sezonske količine in zmogljivosti je mogoče vnaprej napovedati.

Okoljska uspešnost

- ✓ Spremljam vsaj en kazalnik virov: energijo, vodo, surovine ali odpadke.
- ✓ Zmanjšujem nepotrebno embalažo in se izogibam plastiki za enkratno uporabo.
- ✓ Identificiral/-a sem vsaj dve točki, kjer je mogoče doseči prihranek virov.

Turistična izkušnja

- ✓ S proizvodom je povezana zgodba, lokalna identiteta ali možnost predstavitve.
- ✓ Proizvod se pojavlja v vsaj eni turistični storitvi ali programu.
- ✓ Možna je organizacija degustacije, obiska kmetije ali predstavitve.

Krožno delovanje in komunikacija

- ✓ Organskih stranskih proizvodov ne mešam z mešanimi odpadki.
- ✓ Imam vsaj eno lokalno sodelovanje na področju odpadkov, logistike ali prodaje.
- ✓ Trajnostne trditve uporabljam samo na preverljiv način.

Predlog za uporabo
Seznam je mogoče uporabljati na delavnicah, med mentoriranjem ali kot samoocenjevanje. Cilj ni enkratna skladnost, temveč dosledno delovanje, ki ga je mogoče iz leta v leto izboljševati.

Lokalni proizvod.

Skupna prihodnost.

Trajnostni lokalni proizvod ni le blago, temveč izkušnja, zgodba in vrednota območja.

Smernice CROSSDEST pomagajo akterjem na slovensko-madžarskem obmejnem območju, da lokalno gospodarstvo, turizem in okoljska odgovornost delujejo kot medsebojno krepeč se sistem.

Temelj dolgoročnega uspeha je zaupanje: zanesljiva ponudba proizvajalca, predvidljivo sodelovanje turističnega ponudnika in lokalna vrednost, ki je potrošniku predstavljena verodostojno.

Trajnostni turizem postane viden takrat, ko obiskovalec v lokalnem proizvodu prepozna značaj območja.

- ✓ **krepitev skupnosti**
- ✓ **varovanje okolja**
- ✓ **gospodarske koristi**
- ✓ **verodostojna podoba destinacije**

Pripravil: Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje Pannon

Interreg Slovenija-Madžarska 2021-2027